

Samverkansteam

– för stöd till barn och föräldrar i samband med separation

Utvecklingsarbetet riktade sig till barn och föräldrar som behövde stöd och insatser i samband med separation eller efteråt. Syftet var att pröva om ett samordnat tvärprofessionellt stöd kunde bidra till att konflikter mellan föräldrar minskade och därmed minimera de skadeverkningarna konflikterna kan få för barnet och föräldrarna. Två forskarteam har följt arbetet. Örebro universitet och professor Berth Danermarks team har utvärderat samverkansprocessen. Mälardalens högskola och professor Maria Erikssons team har undersökt användandet av DOORS samt barns och föräldrars situation och erfarenheter.

En försöksverksamhet

Stiftelsen Allmänna Barnhuset har på uppdrag av socialdepartementet drivit utvecklingsarbetet 2014-2017 tillsammans med Helsingborg, Malmö, Nacka, Norrköping och Västerås kommun.

Inriktningarna var:

1. Organisera en tvärprofessionell samverkan i s.k. samverkansteam
2. Pröva ett systematiskt frågeformulär - DOORS
3. Erbjud stöd och insatser till barn och föräldrar i målgruppen
4. Förstärka barnets delaktighet

Hur har det gått för samverkansteamet

Kommunerna formerade team bestående av mellan 4–8 personer, alla med säte vid familjerätten. Övriga deltagare var barnutredare, familjebehandlare, socialsekreterare, mottagning, familjecentral och skolkurator.

Kommunerna har utökat sitt utbud av insatser till målgruppen på generell och selekterad nivå i någon omfattning på indikerad nivå. Utvärderingen visar att det finns behov av att kunna erbjuda en större bredd av insatser.

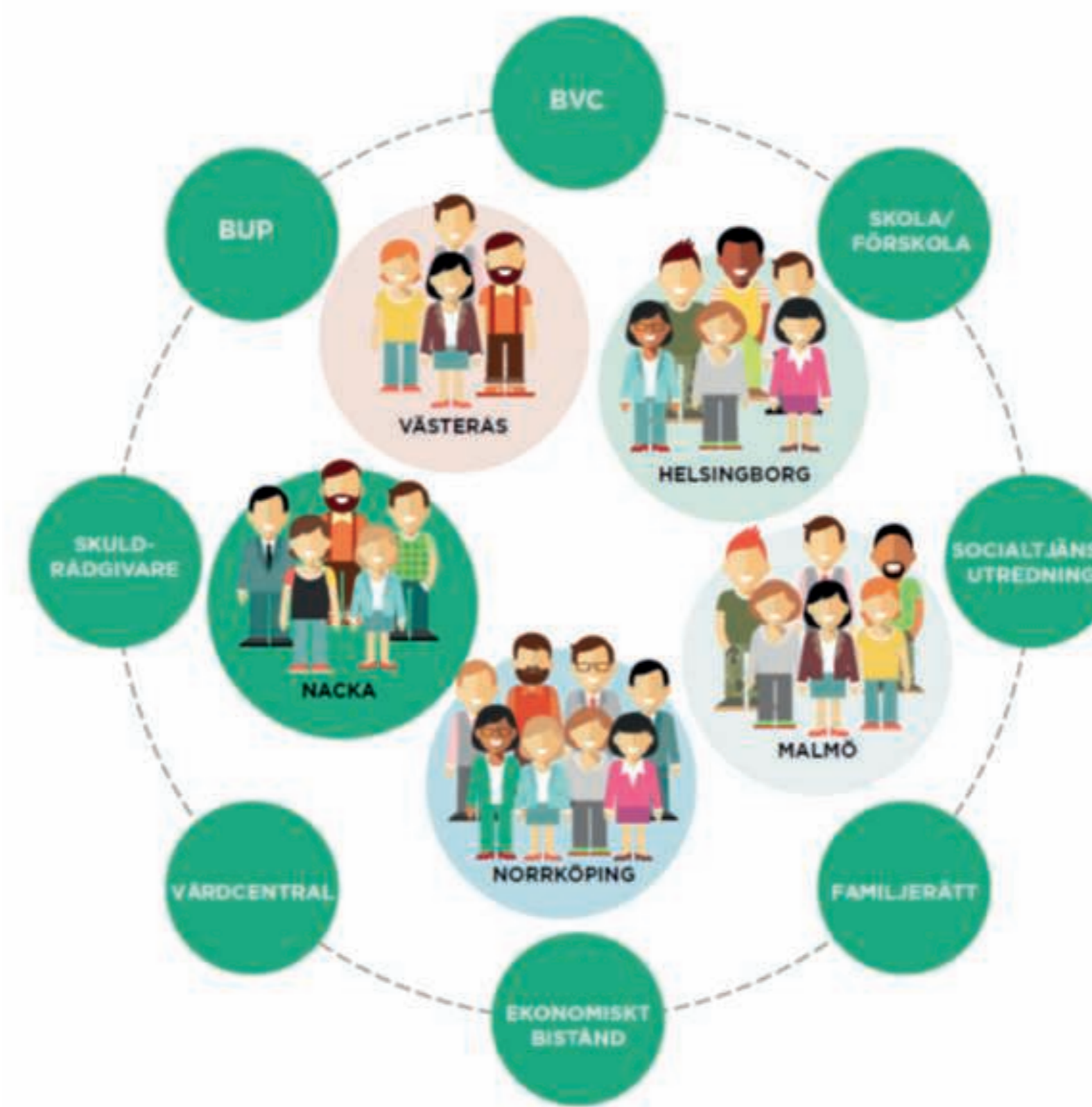
Föräldrar behövde och uppskattade individuellt stöd. Att olika professioner träffade familjer tillsammans har varit vanligt.

Att förstärka barnets delaktighet har gjort skillnad. Kontakten med barn har tagits tillvara och exempel finns att det präglade arbetet. Barns synpunkter har påverkat både föräldrars och professionellas ställningstaganden.

Det finns goda erfarenheter av att inom ramen för projektet kunna hjälpa föräldrar även om inte båda är positiva till insatser. Att även kunna erbjuda stöd till endast en av föräldrarna har upplevts mycket positivt. Malmö

Vi tror att det är en stor vinst att ha gemensamma möten där vi har kompletterat varandra i samtalen utifrån våra respektive expertområden. Att samtalen har kunnat handla om både det praktiska, det juridiska och rena behandlingssamtal för personer i kris och att det är lättillgängligt för medborgaren. Nacka

Norrköping om arbetet med en familj

Inledande fas:

När en förälder tackat ja till Samverkansteam har föräldern gjort DOORS. Handläggaren har sen haft samtal med föräldern utifrån DOOR2. Vi ritade en familjekarta runt barn och föräldrar. Styrkor och problemområden inventerades och vi diskuterade kring barn och föräldrars behov av stöd och vad just den familjen hade behov av och själv ville. Teamet fattade beslut om vilka som borde samverka kring familjen och planerade för nästa fas. Om teamet fått uppgifter om våld eller brister i omsorgen av barn informerades socialkontoret för att ta ställning till om barnavårdsutredning skulle inledas. Sedan lotsades familjen vidare till det stöd som teamet och familjen hade kommit överens om.

Aktiv fas:

Föräldrar valde, i samråd med teamet, inom vilket område det var viktigt att få stöd. Teamansvarig identifierade tillsammans med föräldrarna vilka "pusselbitar" av fysisk, psykisk, social, ekonomisk eller juridisk karaktär, som behövde vara på plats för att barn och föräldrar skulle kunna uppnå trygga relationer efter en separation. Det kunde handla om samtal för barn, ungdomar och föräldrar inom kommunens olika verksamheter, om elevhälsoinsatser, om barn- och föräldragrupper med inriktning på målgruppen, om separationsbearbetning inom familjerådgivningen, KBT-behandling för barn och föräldrar, budget- och skuldrådgivning m.m. I det här skedet var det viktigt att förmedla hopp om förändring. Att teamet kunde erbjuda insatser skapade tillit. Det fanns risk att föräldrar tappade i motivation och process om insatser skulle föregåtts av en lång utredningstid.

Uppföljningsfasen:

Efter fyra månader av insatser från teamet gjordes en uppföljande intervju med barn och föräldrar enligt fastställt formulär. Uppföljningen kunde utmynna i nya ställningstaganden och delmål eller avslut. Om fler insatser erfordrades gjordes en ny uppföljning i samband med avslut eller senast efter fyra månader.

Vi har kommit en bit på väg när det gäller barns delaktighet i vårdnadskonflikter. Vi lyssnar och låter barn komma till tals i större utsträckning och i fler sammanhang än före projektet. Barn ska skyddas i sitt deltagande, inte hindras från att delta. Barnen har velat berätta vad som är svårt, vad som sårar eller oroar dem. Norrköping

Vi konstaterade att det var ett mer hanterbart material än vad vi först befarade. Helsingborg

DOORS i Sverige

DOORS är ett frågeformulär som är utformat för föräldrar som separerar och har konflikter kring barnen. Det är framtaget i Australien och utgår från vad forskning visat kan utgöra risker för familjer i vårdnadskonflikt.

DOORS har uppskattats.

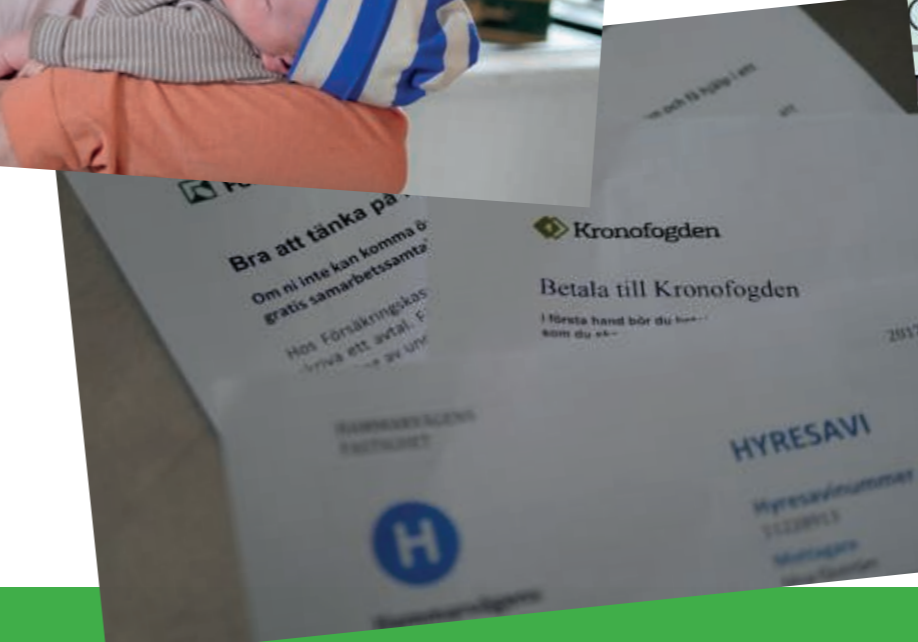
Föräldrar upplevde sig tagna på allvar.

DOORS har uppmuntrat föräldrar att se från olika perspektiv vilket har satt igång förändringsprocesser. Professionella har uppskattat DOORS, men saknat ett barn-DOORS. Samverkansteamet har mött upp föräldrar, barn eller familjer beroende på vad DOORS och kontakten har visat att det funnits behov av. DOORS har gett ett brett underlag för vägledning med beaktande av risk. (se tabell nedan)

Juridiska frågor knutna till användandet av DOORS i Sverige har undersökt i en råttutredning.

Tabell 39. Är du utsatt för stark stress just nu på grund av ... fördelat på mammor och pappor (%)

Stress pga. ...	Mamma	Pappa
Arbetslös eller delvis arbetslös	7	15
Ekonomiska svårigheter	31	27
Bodelning	19	20
Underhållsbetalning	14	2
Behov av juridisk hjälp	18	12
Bostadsproblem	18	10
Problem med transporter/kommunikationsmedel (t.ex. tidskrävande eller besvärliga resvägar)	15	5
Känsla av isolering/ensamhet	15	12
Upplevelse av att vara trakasserad av den andra förälderns släkt/nya partner/andra	31	10
Mått dåligt/sjukdom/fysiskt handikapp	20	24
Otrygghet i närområdet (ex. droger, kriminalitet)	24	15
Total (n)	58	43

Resultat och vägar framåt

...om samverkan ska generera goda resultat för den målgrupp den berör, bör interna faktorer såsom resurser och ledningsengagemang tydligt prioriteras. Vidare bör resurser göras tillgängliga och ledningens roll vara tydlig med hög grad av tillgänglighet. Och detta i synnerhet när arbetet omfattar en mer komplex och problemtyngd målgrupp föräldrar och barn. Örebro universitet

Den sammantagna slutsatsen med utgångspunkt i barns och föräldrars situation och upplevelser är att det är en lovande modell som det finns goda skäl att fortsätta utveckla. Mälardalens högskola

Att arbeta i tvärprofessionella team i samverkan kräver ledningens stöd, tid och uthållighet. Stiftelsen Allmänna Barnhuset ser möjligheter till fördjupat arbete inom fyra områden utifrån forskningsresultaten och erfarenheter från utvecklingsarbetet.

- Fortsatt spridning av DOORS och Samverkansteam. Här finns utvecklingsbehov vad gäller att hantera partnervåld, öka barns delaktighet och utöka insatser för att bättre möta barns och föräldrars behov. Samverkansparter inom sjukvården behöver knytas närmare för att möta upp den psykiska ohälsan.
- Pröva ett strukturerat frågeverktyg för att undersöka barns situation.
- Relationen mellan föräldrar, den separerade familjen och svårigheter som inte sällan uppstår i samband med separation föreslås beaktas i kommande strategier för föräldraskapsstöd.
- En försöksverksamhet med förenklat bedömningsförfarande, där lättillgängligt och samordnat stöd erbjuds när det finns oro kring om ett barn far illa, Samverkansteam som förlaga.

I Norrköping har antalet remisser från domstolen mer än halverats första halvåret 2017 i jämförelse med samma period år 2016. Från 66 inledda vårdnads-, boende- och umgängesutredningar jämfört med 30 inledda 2017, en minskning med 55 procent.

Det sätt projektet fokuserat parterna systematiskt arbetat med samverkan, är ett framgångsrikt sätt att utveckla samverkan för målgruppen. Örebro universitet

Let's create Norrköping

Stiftelsen Allmänna Barnhuset

www.allmannabarnhuset.se/projekt/samverkansteam

